

IN
VLAAMSE
VELDEN

HANNIBAL

01.

MESEN

Het Iers Vredespark

P. 8

02.

HEUVELLAND

Pool of Peace

P. 14

03.

WIJTSCHATE

Bayernwald

P. 24

04.

ZONNEBEKE

Tyne Cot Cemetery

P. 30

05.

ZILLEBEKE

Hill 60 & Hill 62

P. 40

06.

IEPER

In Flanders Fields
Museum

P. 48

07.

POPERINGE

Lijssesthoek Military
Cemetery

P. 60

08.

POPERINGE

Dodencellen

P. 70

09.

POPERINGE

Talbot House

P. 76

10.

BOEZINGE

John McCrae-site

P. 84

11.

OEREN EN HOUTHULST

Belgische militaire
begraafplaatsen

P. 90

12.

STUIVEKENSKERKE

Een van Vlaanderens
mooiste dorpen

P. 98

13.

VLADSLO

Deutscher
Soldatenfriedhof

P. 106

14.

DIKSMUIDE

Dodengang
en IJzertoren

P. 114

15.

NIEUWPOORT

De Ganzepoot

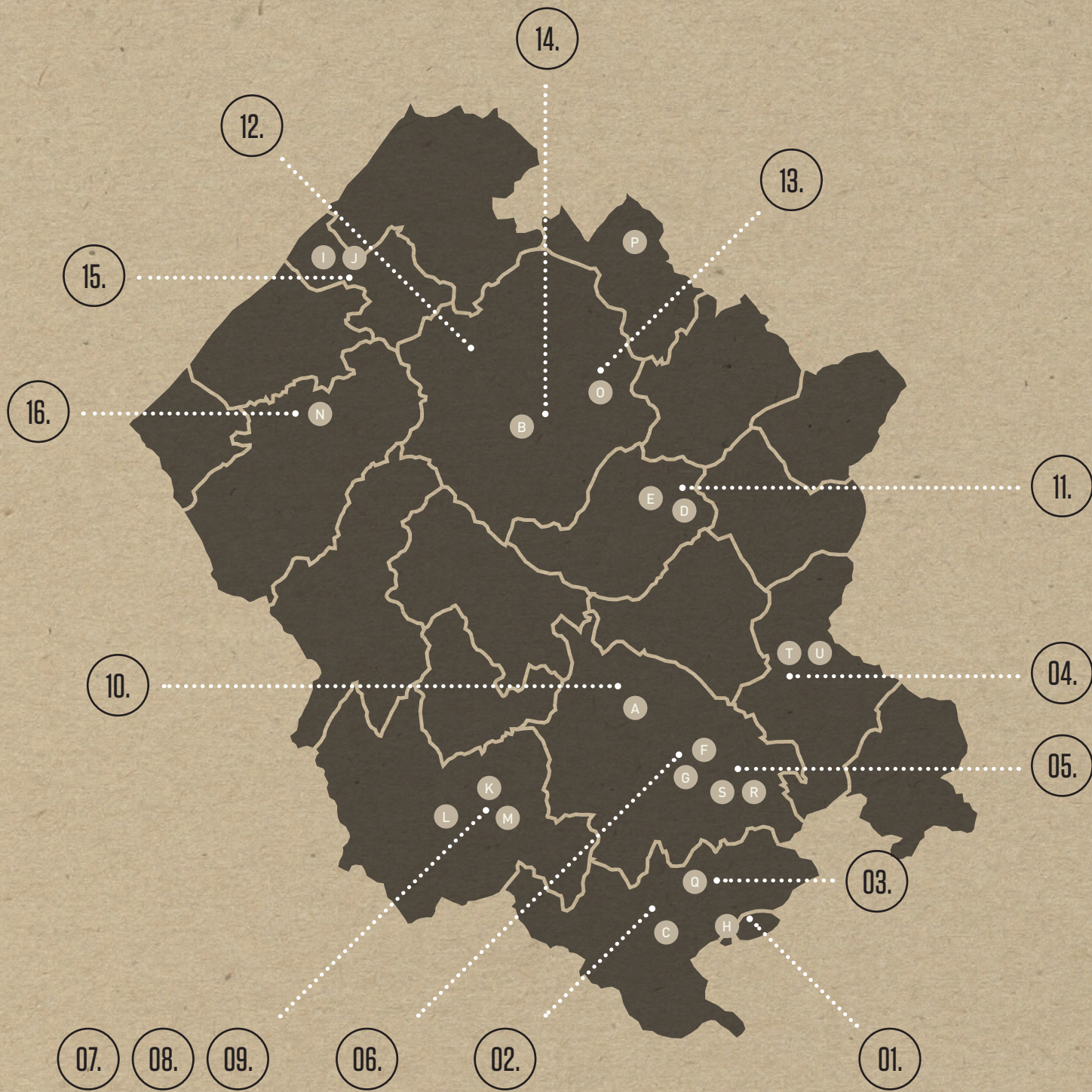
P. 124

16.

VEURNE

Stad- en Landshuis

P. 132

Een tocht langs de mooiste en
belangrijkste plekken die herinneren aan
de Eerste Wereldoorlog in Vlaanderen

A JOHN MCCRAE-SITE
Boezinge

B DODENGANG EN IJZERTOREN
Diksmuide

C POOL OF PEACE
Heuvelland

D MILITAIR KERKHOF
Oeren

**E BELGISCHE MILITAIRE
BEGRAAFPLAATS**
Houthulst

**F IN FLANDERS
FIELDS MUSEUM**
Ieper

G MENENPOORT
Ieper

H IERS VREDESPARK
Mesen

**I SLUIZENCOMPLEX
DE GANZEPOOT**
Nieuwpoort

J ALBERT I-MONUMENT
Nieuwpoort

K DODENCELLEN
Poperinge

**L LIJSSENTHOEK MILITARY
CEMETERY**
Poperinge

M TALBOT HOUSE
Poperinge

N STAD- EN LANDSHUIS
Veurne

**O DUITSE MILITAIRE
BEGRAAFPLAATS**
Vladslo

P KÄTHE KOLLWITZMUSEUM
Koekelare

Q BAYERNWALD
Wijtschate

R HILL 60 & HILL 62
Zillebeke

S MUSEUM HILL 62
Zillebeke

T TYNE GOT CEMETERY
Zonnebeke

**U MEMORIAL MUSEUM
PASSCHENDAELE 1917**
Zonnebeke

INLEIDING

SOPHIE ALLEGAERT

IK MOET TIEN GEWEEST ZIJN TOEN IK VOOR HET EERST IN DE WESTHOEK ROND TJOLDE. HET BEGIN VAN WAT EEN TRADITIE ZOU WORDEN. WE LOGEERDEN OP EEN VAKANTIEBOERDERIJ, HIELPEN TABAK PLUKKEN, EN EEN WEEK LANG FIETSTEN WE ALSOF ONS LEVEN ERVAN AFHING. BIJ ELK OORLOGSKERKHOF, GROOT OF KLEIN, HIELDEN WE HALT EN TIPPELDEN WE LANGS DIE EINDELOZE GRAVENRIJEN. TERWIJL WE PICKNICKTEN, VERTELDE TANTE SIMONNE, GEBOREN IN 1915 EN DUS EEN KIND VAN DE GROOTE OORLOG, ONS VERHALEN VAN NONKEL VICTOR, DIE GESTREDEN HAD AAN

HET FRONT EN WIENS VROUW DE HELE OORLOG BANG NAAR HET WESTEN HAD ZITTEN TUREN. VREZEND VOOR WAT ZICH DAAR, AMPER VEERTIG KILOMETER VERDER, AFSPEELDE.

ONDANKS DE VELE LEEDRENTANTEN DIE ONS OMRINGDEN, WAREN HET ZALIG ZORGELOZE VAKANTIES EN LEERDEN MIJN BROER, MIJN NICHTJE EN IK DE LITTEKENS VAN DE OORLOG KOESTEREN. WANT WAT GEHAVEND IS, ZIE JE MISSCHIEN WEL NOG NET IETS LIEVER.

DIT BOEK IS UW GIDS OM DE WESTHOEK TE VERKEN-
NEN IN HET SPOOR VAN DE EERSTE WERELDOORLOG.
HET BUNDELT TIENTALLEN BIJZONDERE MONUMEN-
TEN EN PLEKKEN DIE JE RECHT IN HET HART TREFFEN.
MAAR HET IS MEER DAN DAT: HET IS EEN TOERIS-
TISCHE, HISTORISCHE EN CULTURELE TRIP LANGS
HET VLAAMSE FRONT, MET PRACHTIGE FOTO'S DIE
BEWIJZEN DAT SCHOONHEID KAN ONTSTAAN WAAR
OOIT GRUWEL WAS.

OP BASIS VAN DE PRESTIGIEUZE SERIE *IN VLAAMSE
VELDEN* STIPPELDEN WE VOOR U EEN PARCOURS UIT
MET ORIGINELE LOGIES EN ACTIVITEITEN, LANGS VER-
GETEN PLEKJES MET EEN SCHAT AAN HISTORISCHE
ANEKDOTES. SETFOTO'S EN GETUIGENISSEN VAN
REGISSEUR, SCENARIST EN ACTEURS VOEREN JE MEE
NAAR EEN OORLOGSVERLEDEN DAT IN DEZE HOEK
VAN BELGIË NOG ALTIJD SPRINGLEVEND IS.

01.

MESEN

HET IERS VREDESPARK

 ANEKDOTE

VOETBALLEN OP KERSTAVOND

Op de eerste kerstavond van de Eerste Wereldoorlog viel het wapengekletter op een paar plaatsen langs het front stil. Zo ook tussen Mesen en het bos van Ploegsteert. Op 24 december 1914 zaten de Britten in hun loopgraven toen ze plots aan de andere kant kerstliederen hoorden zingen. De Duitsers hadden ondertussen ook hun loopgraven versierd met kerstbomen. De Britten beantwoordden het gezang met eigen kerstliederen, en uiteindelijk kwamen beide partijen naar elkaar toe in het niemandsland. Tabak, sigaren en andere cadeaus werden uitgewisseld en plots waren de twee legers, die elkaar enkele uren eerder nog naar het leven stonden, gezellig met elkaar aan het praten en aan het verbroederen. Ook op andere plaatsen langs het front kwam het tot een kerstbestand. Op sommige plekken spraken de vijanden met elkaar af om tijdens de kerstnacht gesneuvelden in het niemandsland te begraven, op andere plaatsen werd een gezamenlijke dienst gehouden. Bij Ploegsteert werd zelfs gevoetbald. Volgens de overlevering zouden de Duitsers de geïmproviseerde match gewonnen hebben met 3-2...

Op de meeste plaatsen trokken beide partijen zich na enkele uren terug in hun loopgraven, om elkaar wat later weer onder vuur te nemen. In de omgeving tussen Ploegsteert en Mesen bleef het rustig tot 11 januari 1915. Een jaar later waren er op kerstavond her en der opnieuw pogingen tot een kerstbestand, maar met veel minder succes. De betrokkenen werden toen ook vervolgd.

Op 7 juni 1917 brak de hel los in Mesen en omgeving. Tijdens de 'Battle of Messines' vochten katholieke en protestantse Ierse divisies zij aan zij. Vandaag heerst er peis en vree in dit zuidelijkste stukje Westhoek. Het Iers Vredespark herinnert zijn landgenoten aan de solidariteit van toen.

Rijdend over de groene glooiingen die Mesen kenmerken, zie je al van ver zo nu en dan een imposante maar atypische toren opduiken. Een verschijning die je fijntjes duidelijk maakt dat

je op de goede weg bent. De pijl 'Island of Ireland' bevestigt dat alleen maar. Eerst passeer je nog een ietwat gekke kerk met koepeltoren en een statig dorpsplein, compleet met een kiosk en volkscafé Den Yzer. Niet dat ze dat in Mesen graag zullen horen, 'dorpsplein'. Mesen mag dan bescheiden van omvang zijn, dit is geen dorp, wel 's lands allerkleinste stad, goed voor precies 358 hectare en bijna 1000 trotse bewoners. Een faciliteitengemeente bovendien – in het Frans hebben ze het hier over 'Messines'. Toch telt deze kleinste Belg maar liefst drie

oorlogsmonumenten – de vredesbeiaard, goed voor 61 klokken, die in de koepelkerk hangt niet eens meegerekend. Het maakt meteen duidelijk dat hier bijzonder zwaar strijd geleverd werd. De grootste en meest pakkende plek in dat oorlogsrijtje is zonder twijfel het Iers Vredespark. Geen doorsnee-oorlogskerkhof, compleet met een eindeloze rij witte graven, wel een stukje Ierland op Belgisch grondgebied. Een wat ruwe, afhellende, in mistige heuvels ingebedde verschijning, voorzien van een wilde graspartij en een Ierse poëtische ziel. Wanneer je het met

de hand gesmede hek openduw, beland je op een toegangspad dat afgezoomd is met negen platte stenen. In elke steen staat een gedicht gebeiteld. Je kunt niet anders dan ze allemaal lezen, het is sterker dan jezelf. Negen verhalen die de vele facetten van de oorlogswaanzin illustreren en die je elk op hun manier raken. Patrick MacGill kaartte de verscheurende oorlogshypocrisie aan, Thomas Kettle pende een ontroerend sonnet neer in een brief aan zijn dochter Betty. Patrick MacGill zou de oorlog overleven, Thomas Kettle, naast soldaat ook journalist, advocaat en beloftevol politicus, niet. Zijn graf is onbekend.

*I wish the sea were not so wide
That parts me from my love
I wish the things men do below
Were known to God above
I wish that I were back again
In the glens of Donegal
They'll call me coward if I return
But a hero if I fall*

(Patrick MacGill)

*So here, while the mad guns curse overhead,
And tired men sigh, with mud for couch and floor,
Know that we fools, now with the foolish dead,
Died not for flag, nor King, nor Emperor,
But for a dream, born in a herdsman's shed
And for the secret scripture of the poor.*

(Thomas Kettle)

Negen gedichten en gedachten die beklijven, en ze zijn slechts een prelude op wat volgt: drie robuuste zuilen met daarop de naakte cijfers: *'10th Irish division: 9,363 killed, wounded,*

missing'; '16th Irish division: 28,398 killed, wounded, missing'; '36th Ulster division: 32,186 killed, wounded, missing'. De Westhoek mag dan een lange opsomming van vele duizenden slachtoffers zijn, deze cijfers blijven verbijsterend. De imposante toren die achter deze zuilen verrijst, gedenkt deze gesneuvelden die uit alle delen van Ierland kwamen. Een symbool dat religieuze en politieke verschillen overstijgt, een symbool van verzoening voor het verleden, het heden en de toekomst. De toren is een goed doordacht ontwerp van een Ierse en een Ieperse architect en werd grotendeels opgetrokken door Ierse jongeren. Een mix van katholieken en protestanten, wat de symbolische betekenis alleen maar versterkt. Deze toren, een flinke dertig meter hoog, kwam er dan ook niet van de ene dag op de andere. Er werd gezocht naar een typisch Iers symbool dat geen van beide partijen voor het hoofd kon stoten. Uiteindelijk brachten de Kelten inspiratie. Het soort torens waarop het monument in Mesen geïnspireerd is, werd in de tiende eeuw, toen het eiland nog niet verdeeld was, door de Kelten opgetrokken om zich tegen de Vikingen te verdedigen. Vandaag zijn er in Ierland nog een zestigtal exemplaren te vinden. Een stevig symbool dus dat de tand des tijds doorstaat. Bovendien is op de torenvloer het volledige Ierse eiland gegrift, zonder scheidingsgrens. Kortom, aan betekenis geen gebrek. Dit continentale exemplaar bestaat binnenin uit volle betonblokken. De buitenkant werd dan weer bekleed met Ierse breuksteen afkomstig van het afgebroken St. Mary's Hospital in Mullingar, een hospitaal dat gebouwd werd tijdens de grote hongersnood (1846-1849) die het eiland teisterde en waarbij minstens één miljoen Ieren van honger en ontbering omkwam. Nog een miljoen emigreerde.

Slenterend over het mooie domein passeer je nog vier zuilen, de vier Ierse provincies voorstellend, om in de hoek op de bronzen Peace Pledge te botsen. Dit is immers een vredespark. Niet alleen een plek om de gesneuvelden te herdenken, maar ook de plaats bij uitstek om lessen te trekken uit het verleden. En dat doen de Ieren. *"As Protestants and Catholics, we apologise for the terrible deeds we have done to each other and ask forgiveness. [...] Let us remember the solidarity and trust that developed between Protestant and Catholic soldiers when they served together in these trenches."* Op de achterkant van deze vredesboodschap prijken de namen van de 32 Ierse graafschappen. En op 11 november om 11 uur staat de zon pal achter deze gedenksteen, als ze schijnt tenminste, waardoor de schaduw van deze Peace Pledge op het pad naar de toren valt en op de as van de schaduw van de toren. Als je die as oneindig zou verlengen, zou je in het geografische centrum van het Ierse eiland uitkomen. We zeiden het al, er werd over nagedacht.

..... **meer info:** www.mesen.be

SCHOOL JE BIJ IN DE INTERNATIONALE VREDESSCHOOL

Op 14 september 2001 werd de Internationale Vredesschool opgericht. Deze school wil bovenal Ierse initiatieven aanmoedigen die verzoening en samenwerking tussen de katholieken en protestanten nastreven. Daarom organiseert ze opleidingen en vredessymposia. In 2006 opende Peace Village, goed voor 128 bedden verdeeld over 32 logieseenheden.

TIP

01.

Een Picon, een Sint-Bernardus van het vat, mergpijpies, ganzenleverpastei, 'karnemelkstampers' en paling in het groen: zie hier enkele redenen om naar Herberg In de Zon af te zakken. En dan zwijgen we nog over de befaamde 'stovertjes'. Zelfs Jeroen Meus is fan. Tijd dus om je in wat nostalgie onder te dompelen.

..... **meer info:** www.indezon.be

TIP

02.

Het Messines Ridge Vredespad, drieënhalve kilometer of zowat één uur stapplezier, verbindt handig alle oorlogsbezienswaardigheden die Mesen telt. Zo doorkruis je het Iers Vredespark, om op een houten vlonder over een pittoreske poel en door een weide je weg voort te zetten. Na vijf minuten kom je aan bij het New Zealand Memorial (foto hierboven). Ondertussen word je op mooie vergezichten getraakteerd. Een aanrader dus. Je vindt de infobrochure bij Toerisme Mesen.

TIP

03.

In Den Ekster, een gerestaureerde boerderij, zetten folk, blues, jazz en bluegrass de muzikale toon terwijl je geniet van konijn met pruimen of lasagne verde. Hier kun je terecht voor zowel een kleine snack als een grote hap. Van een boterham met Heuvellandse paté tot een 'schelle van de zeuge' dus. Het panoramische uitzicht krijg je er gratis bij.

..... **meer info:** www.den-ekster.com